

הטרדות מיניות ומעשים מגונים בצבא

כיצד מתמודד צה"ל עם תופעת הטרדות המיניות והאם מאמציו נושאים פרי? התשובה היא שנעשים מאמצים רבים למגר את התופעה שנפוצה בגלל יחסי המרות בצבא, וכל חייל או חיילת יכולים לפנות ישירות לגורמים מתווכים בלי לעדכן את המפקד הישיר שלהם. אנשים המעורבים בעבירות של הטרדה מינית עלולים לספוג עונש קשה יותר מאשר העומדים לדין אזרחי על אותה עבירה. עו"ד אסף דוק מסביר במאמר להלן מהי ההגדרה של הטרדה מינית ומעשים מגונים בצה"ל, כיצד הוא נערך לטפל בתופעה ומהם השלבים בהגשת תלונה על הטרדה מינית בצבא.

הטרדות מיניות ומעשים מגונים בצה"ל

צה"ל רואה בחומרה רבה את התפשטות התופעה של עבירות מין בכלל בצבא והטרדות מיניות בפרט ועושה מאמצים רבים למגרה. הושקעו מאמצים רבים להקים גופים המתווכים בין המתלוננים לבין השיטוט הצבאי, ומתקיימים מערכי הסברה והדרכה מקיפים בכל רחבי הארץ.

על אף מאמצים אלה התופעה של הטרדה מינית נמצאת בעלייה בצה"ל ואחת מכל שמונה חיילות דיווחה כי הטרדה מינית. היחסים הפטריארכליים השוררים בצבא הם כרוח להטרדות והצקות בעלי אופי מיני, יותר מהקיים בשוק העבודה האזרחי. לפי מרכז מהו"ת, בשנת 2016 נרשמה עלייה של 20% בדיווחים על פגיעות מיניות בצה"ל. הנתונים מראים כי מחצית מהתלונות היו כנגד חיילים בשירות חובה והיתר כנגד נגדים וקצינים בשירות קבע. צה"ל לא סיפק נתונים על התלונות שעונות על הגדרת יחסי מרות. על אף הגידול בתלונות, רק 10% מהדיווחים הגיעו לחקירה וטיפול משפטי.

הטרדה מינית מגדירה התנהגות מילולית שיכולה לכלול הערות מבזות על זהותו המינית או מינו של החייל. כמו כן היא כוללת הערות מיניות והצעות בעלות אופי מיני החוזרות על עצמן, גם אם הנתבע הבהיר כי אינו מעוניין במעשים אלה. אם שוררים בין הצדדים יחסי מרות, זו הטרדה מינית גם אם הנפגע לא הביע התנגדות.

פקודת מטכ"ל - איסור פגיעה על רקע מיני - קובעת כי הצבא חייב לטפל במקרים של עבירות מין שונות: אונס, הטרדה מינית, מעשה מגונה, סחיטה באיומים, התייחסות משפילה לגבי מיניות חיילים ועוד. הפקודה מושתתת על החוק האזרחי למניעת הטרדות מיניות. הגורם בצבא האחראי לעניינים אלה היא יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים והיא זו קובעת את המדיניות ומשמשת כמבקרת של טיפול היחידות הצבאיות בנושא הטרדות המיניות. האחריות על הטיפול והמעקב בנושא נמצא בתחומים של אלופי הפיקודים, מפקדי הזרועות ומפקדי החילות השונים.

השלבים להגשת תלונה על הטרדה מינית בצבא

להלן פירוט על השלבים להגשת תלונה על הטרדה מינית ועל הדרך שבה צה"ל מטפל בנושא:

□ **פנייה לקצין ממונה על הטרדה מינית** - צה"ל עושה מאמצים לשפר את הטיפול במקרי הטרדות מיניות ולכן הקצה תקנים וקבע נהלים מיוחדים, כדי שהשירות לדיווח על הטרדה מינית יהיה נגיש לכל החיילים והעובדים בצה"ל.

בכל יחידה מתפקדת קצינה כממונה מטעם יוה"ל (יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים) ואפשר לפנות אליה להגיש את התלונה ולבקש סיוע. במסגרת זו מפעיל צה"ל גם מרכז התמודדות ותמיכה (מרכז מהו"ת), שמציע ליווי וסיוע נפשי באופן דיסקרטי לפונים אליו, בלי

צורך ליידע את המפקד הישיר או אדם אחר ביחידה. באפשרות הפונה גם לפנות לקצין בריאות הנפש בבסיס שיפנה אותו לגורמים המתאימים.

□ **הגשת תלונה במצ"ח על הטרדה מינית** - אם הוגשה תלונה על הטרדה מינית, על הקצין שקיבל את התלונה למנות קצין אחראי על התלונה מדרגת סרן ומעלה. אם הקצין הוא בעל היכרות עם המעורבים בתלונה, הוא אינו יכול לטפל בה.

אם המתלונן בחר לפתוח בהליך פלילי, יעביר הקצין האחראי את תלונתו לחקירת מצ"ח ועליו גם לדווח על כך לפרקליט. המתלונן יחקר על ידי חוקר מצ"ח בעל הכשרה מתאימה והמתלונן זכאי לליווי לפי בחירתו בעת החקירה.

אם הקצין מתרשם כי המקרה לא התרחש בניסבות הכפופות לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955 ואינו בעל זיקה לשירות הצבאי, עליו להעביר את התלונה למשטרת ישראל, בהסכמת המתלונן.

□ **התייחסות בית הדין הצבאי** - הצבא מתייחס להטרדות מיניות כעבירה פלילית חמורה. עבירת הטרדה מינית זו עבירה על חוק השיפוט הצבאי ואפשר להעמיד בגינה את החייל לדין משמעת בפני בית דין צבאי. במקביל, יכול המתלונן להגיש תביעה משפטית נזיקית אזרחית כדי לקבל פיצויים.

עורכי דין, בוגרי הפרקליטות הצבאית, הם המלווים המשפטיים לנפגעי עבירות המין בצבא מתוך מאמץ לספק ליווי מקצועי והולם לכל מתלונן.

בגלל האופי ההיררכי של הצבא, המאופיין בפערי דרגות ותפקידים והבדלי גילאים משמעותיים, כוללת הבדיקה אם מבחינה עובדתית ומשפטית מתאים המקרה ליחסי מרות. אם אכן היו, התלונה תכלול ניצול של יחסי המרות שגורר עונש חמור הרבה יותר.

בית הדין הצבאי רואה בחומרה עבירות של הטרדה מינית ופסוק ענישה חמורה, גם במקרים שבהם אין הרבה ראיות או חשיבות כדי להגיש כתב אישום פלילי אזרחי.

□ **הרשעה על תלונת הטרדה מינית** - הרשעה באישום עבירת הטרדה מינית עלולה לגרום עונש מאסר, הורדה בדרגה ואף פיצוי כספי למתלוננת. יצוין כי רף הענישה בעבירות אלה בבית הדין הצבאי חמור הרבה יותר, יחסית לענישה על עבירות דומות בבתי משפט אזרחיים.

צה"ל אף מקיים הליך פיקודי לאנשי קבע שבמהלכו הוא מעמיד איש קבע, נגד או קצין המורשעים בעבירות הטרדה מינית בפני ועדה להתרת חוזה. במסגרת הליך זה עלולים לפטרו ללא פנסיה או פיצויים.

צה"ל עושה מאמצים גדולים למיגור תופעת ההטרדות המיניות בקרב חיילים ואנשי קבע. האופי הייחודי של הצבא, שכולל יחסי מרות פטריארכליים שבהם חיילות צעירות נתונות למרותם של מפקדים בוגרים יותר, גורם לריבוי הטרדות מיניות ומעשים מגונים. כיום יכולות החיילות לפנות ישירות לגורמים מתווכים בלי לעדכן את המפקד הישיר שלהן ויש לדעת שבתי הדין הצבאיים עלולים לפסוק עונשים חמורים הרבה יותר מאשר בתי דין אזרחיים.

חווית הטרדה או תקיפה מינית בצבא?

במידה וחווית הטרדה מינית בצבא חשוב לדעת כי מטרת הפרקליטות הצבאית היא הרשעת הנאשם ואילו האינטרס הנזיקי שלך, קורבן העבירה, אינו מהווה צד בלעדי להליך הפלילי. לכן, משרדנו מעניק ייצוג משפטי לנפגעי עבירה הזכאים לתבוע פיצוי כספי בגין הנזקים שנגרמו להם כתוצאה מעבירה פלילית ממנה נפגעו. כמו כן, משרדנו אף מייצג נפגעי עבירה לפני תחילת ההליכים כנגד

מבצע העבירה על מנת ולהבטיח שזכויותיו של נפגע עבירה יישמרו לכל אורך ההליך הפלילי וכן שיקבל את הפיצוי המגיע לו במסגרת ההליך הפלילי עצמו.

במידה וחווית הטרדה מינית או תקיפה מינית פנה/י ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאירו פרטים ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.

זומנת לחקירה במצ"ח או הוגש נגדך כתב אישום בגין הטרדה או תקיפה מינית בצבא?

במידה ומצאתם עצמכם חשודים או נאשמים בעבירות מין בצבא עליכם להיעזר בשירותיו של עורך דין צבאי מנוסה שיידע כיצד לנווט בין האפשרויות השונות שהחוק מאפשר לו. עצם נקיטת ההליך פלילי כנגד אדם, עלולה להעיב על שמו, לפגוע פגיעה אנושה במוניטין שלו, במשפחתו ובחיי החברה שלו, ובמקרים מסוימים אף להביא לשלילת חירותו. הזכות לקבל ייעוץ משפטי ניתנת בכל שלב של ההליך הפלילי וכדאי לנצל את החל מהשלב הראשון - החקירה במצ"ח. בשלב זה יש כללים ברורים של 'עשה ואל תעשה', משום שאף שגיאה קלה מצד הנחקר עלולה להיות בעלת השלכות רציניות להמשך ההליך.

תחום הדין הפלילי סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו ולהיפך, מניעת יציאה ממנו. שלב היציאה יכול להיות בגלל הוכחה שאכן לא התבצעה עבירה, אך גם תודות לכשלים בירוקרטיים וביצוע כושל או לא חוקי של אחד מהשלבים שנסקרו לעיל. היוועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המנהלי או המשפטי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך בייעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שסייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בעבירות מין מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה וזומנת לחקירה במצ"ח או הוגש נגדך כתב אישום - פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאירו פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.